

β. μανθάνει Γερμανοῦ Δ. Κανδύφου - Καίνας - Δόξα
βίωμα - Συνομοσπονδία ἑξ Ἀργυροδόχου, 2ας
Πόλιος - 317 - Οὐφφω, 27-7-1913

ΕΠΙΦΡΑΣΙΣ.

Σφραγίδα

Ο ΓΑΛΗΝΟΣ ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Υπό ΓΡ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ Ιατροῦ.

Ὁ Γαληνὸς ἐγεννήθη εἰς Πέργαμον πόλιν τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἤκαμσε κατὰ τὸ ἔτος 160 μ. Χ. Εἶναι δὲ ὁ τελευταῖος ἱατρός, ὅστις διεκρίθη εἰς τὴν Ῥώμην. Δέον νὰ γράψῃ τις ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ χαρκατηγροῦ καὶ τῶν συγγραφῶν τοῦ Ἀσκληπιάδου τούτου, καθόσον ἐπὶ πολλοῦ αἰῶνα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἐπρώτεον εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ αἱ ἰδέαι τοῦ εἶχον θεωρηθῆ ὡς χρησιμοί. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἐτελειοποίησεν ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἰατρικῆς, ἐπίστευσαν ὅτι τὸ σύστημα αὐτοῦ ἦτον ἀλάνοαστον. Πολλοὶ ἱατροὶ μάλιστα ἠσχολήθησαν ἀπλῶς εἰς τὴν ἀντιγραφήν, ἢ ἔκαμνον ἀνάξια παντὸς λόγου σχόλια ἐπὶ τῶν διαφορῶν μερῶν τῶν ὀγκωδῶν τούτου συγγραμμάτων, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα ἤδη ἀπώλλυντο. Πᾶν ὅ,τι ὑπολείπεται ἡμῖν ἀπαρτίζουσιν ἐξ τόμισι.

Ὁ περιώνυμος οὗτος συγγραφεὺς μετὰ πολλὰς περιηγήσεις ἄς σπουδῆς χάριν ἔκαμνον ἐπὶ διαφορῶν μερῶν, διέμεινεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρωτεύουσαν τῆς Αἰγύπτου ἄρκετὸν χρόνον, πρὸς τελειοποίησιν τῶν ἰατρικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ὅτε δὲ ἡ Ῥώμη ἐβασίλευεν ἐπὶ τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἀπόλυτος αὐτῆς τυραννία διεπεραίου διὰ πολλῶν κακώσεων τὴν καταστροφὴν τῶν λαῶν δυνάμει τῆς ἀηττήτου ὀρμῆς τῶν στρατευμάτων αὐτῆς, καὶ μετήγχεεν βίαιως εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς αὐτοκρατορίας τὰς τέχναις καὶ ἐπιστήμας, τὰ πλούτη τοῦ κόσμου ἔρβυσαν ὡς εἰκὸς πρὸς κορεσμόν τῆς ἀπλήστου αὐτῆς φιλαργυρίας. Ἡ πολυτέλεια ἀμέσῳ προήγαγεν ἐκυτῆν, καὶ τὰ θαύματα τῶν χρυσῶν τῆς Ἑλλάδος αἰῶνων ἀπεσβέσθησαν διὰ τῆς ἀπανταχόσε μεταναστεύσεως εἰς τὴν Ῥώμην τότε δὴ μετὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων, ἐπιστημόνων, φιλολόγων, καλλιτεχνῶν καὶ τῶν μάλλον ἐνδοξωτέρων τοῦ δυστυχῆ αὐτοῦ τόπου ἀνδρῶν, μὴ δυναμένων νὰ ἀνῆρῶσι πλέον τὰ ἀναγκαῖα ἀντικείμενα τῆς καλλιτεργίας τοῦ πνεύματος αὐτῶν ἀλλαχοῦ, εἰ μὴ εἰς τὴν νέαν ταύτην πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου μετέβη καὶ ὁ Γαληνὸς ἐν ἔτει 160 μ. Χ. ἐκαὶ ἐνθαὶ ἡ φήμη τῶν προτερημάτων αὐτοῦ τῷ ἐπιρομήθευσε θαυμαστάς καὶ προστάτας μεταξὺ τῶν μεγιστάνων, καὶ ἐδημιούργησεν αὐτῷ ταυτοχρόνως ἀντιζήλους καὶ φθονερούς ἐχθρούς τῆς ἀξίας του. Οἱ αὐτοκράτορες Μάρκος Αὐρήλιος καὶ Λούκιος ὁ Ἀθηθῆς περιέβαλον αὐτὸν μετ' ἐξαιρέτου εὐνοίας· εἶχε δὲ τὴν τύχην νὰ θεραπεύσῃ τὸν πρῶτον ἐκ τινος ἀσθενείας κινδυνώδους.

Ἡ θεραπεία κῆτη ἠξίωσεν αὐτὸν ὡς αὐτὸς λέγει, δειγμάτων ὑπολήψεως λίαν κολακευτικῶν ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος.

**Δελτίον τῶν ἐν Ἀθήναις ἀποθιώσεων κατὰ τὸν μῆνα
Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1881.**

Αἰτία ἀποθιώσεως.	Ὅλικός ἀριθμὸς ἀποθιωσάντων	Γένος.		Ἡλικία τῶν ἀποθιωσάντων.													
		Ἀρσεν	Θῆλυ	Τὸ ἴον ἔτος										ἄνω τῶν 100			
					1—4	4—15	15—30	30—55	55—65	65—80	80—90	90—100					
Μηνιγγίτις (1)	14	4	10	4	4	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφαλικὴ ἀποπληξία	10	5	5	—	—	—	—	1	3	2	4	—	—	—	—	—	—
Κόκχιτις	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Βρογχίτις	19	13	6	15	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πνευμονία	18	40	8	4	8	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Πλευρίτις	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πνευμονικὴ φυματίωσις	48	9	9	—	1	1	8	5	—	2	4	1	1	—	—	—	—
Νόσοι τῆς καρδίας	11	7	4	—	—	1	1	2	4	4	1	1	1	—	—	—	—
" τοῦ γαστ. σωληνός (2)	23	13	10	6	8	2	2	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—
" τοῦ ἥπατος	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τῶν νεφρῶν	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Υμενογόνοσ λαρυγγίτις (3)	4	4	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διφθερίτις (4)	3	2	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Τυφοειδὴσ πυρετὸσ (5)	2	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφαλοσ. μηνιγγίτις (6)	3	3	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἰλαρά (?)	7	4	0	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐκλαμψία	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Τέτανος νεογνῶν	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πρόωροσ τοκετὸσ (8)	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἀτελεὴσ ἀνάπτυξις (9)	0	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Χειρουργικαὶ ἐπεπιπτώσεισ	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διάρ. γαστ. ἀξεία καὶ χρόνια	52	32	20	15	5	2	5	5	4	4	6	6	—	—	—	—	—
Σύνολο	204	116	88	55	35	19	20	19	14	16	14	7	—	—	—	—	—

(1) Ἐκ τούτων 2 περιπτώσεισ φυματιώδεισ.

(2) Ἐκ τούτων 6 περιπτώσεισ διαφόρων ἡλικιῶν ἐκ δυσεντεροειδοῦσ κατάρρου.

(3) 2 περιπτώσεισ εἰσ τὸ Β' τμήμα τῆσ πόλεωσ, καὶ ἀνὰ μία εἰσ τὸ Ε' καὶ ΣΤ'.

(4) Ἀνὰ μία περίπτωσισ εἰσ τὸ Α'. Γ'. καὶ Ε' τμήμα.

(5) Ἀνὰ μία περίπτωσισ εἰσ τὸ Α' καὶ Β'.

(6) 2 περιπτώσεισ εἰσ τὸ Γ' τμήμα καὶ μία εἰσ τὸ Δ'.

(7) 2 περιπτώσεισ, εἰσ τὸ Α' τμήμα, εἰσ τὸ Γ' 2, εἰσ τὸ Δ' 4, καὶ εἰσ τὸ Ε' 2.

(8) Ἀπὸ μιᾶσ ὥρασ μέχρι 3 ἡμερῶν.

(9) Ἀπὸ ἐξ ἡμερῶν μέχρι 2 μηνῶν.

Ἐν γένει ἀπέθανον εἰσ μὲν τὸ Α' τμήμα 32, εἰσ τὸ Β' 14, εἰσ τὸ Γ' 37, εἰσ τὸ Δ' 24, εἰσ τὸ Ε' 34, εἰσ τὸ ΣΤ' 25, εἰσ τὰ περίχωρα 4, ἐν τῷ Δημοτικῷ Νοσοκομείῳ 19, καὶ ἐκθετὰ 15.

(Ἐκ τοῦ Ἰατροσυνεδρίου).

Ἐκ τῶν τεσσάρων περιπτώσεων τῶν ὀφειλομένων εἰς περιφερικὴν γάγγραιναν τοῦ πνεύμονος αἱ τρεῖς ἰάθησαν, ἡ δὲ τετάρτη ἀπέβη κακῶς ἐξ ἀτυχοῦς κατὰ τὴν ἐγχείρησιν συμβῆντος· ἄρχῃ ἡ καθόλου ἔκθρασις τῆς ἐγχειρήσεως ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων εἶναι καλὴ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀξία ἐνδιαφέροντος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω· καθότι ἐν δυσὶ τούτων δὲν προῦκειτο περὶ γαγγραινῆς τοπικῆς τοῦ πνεύμονος ἀλλὰ περὶ μεταστατικῆς παθήσεως ἐν τῇ πορεῖᾳ δύο βαρέων μολυσματικῶν νοσημάτων, ἐπιλοχείου πυρετοῦ καὶ τύφου. Ἐπίσης εὐάρεστα πκρέχουσιν ἀποτελέσματα ἐν τῇ θεραπεύσει, αἱ συνεπεῖα πνευμονίας ἀποληξάσης εἰς γάγγραιναν περιπτώσεις ἐμπυήματος, καθότι καὶ αἱ ἐπτὰ τοιαῦται ἐκ πνευμονίας περιπτώσεις ἀπέβησαν ὅλαι καλῶς.

Τουναντίον αἱ περιπτώσεις 12ῃ καὶ 13ῃ, καθ' ἃς τὸ ἐμπύημα ἐπῆλθε συνεπεῖα πρωτοπαθοῦς τοῦ ὑπέζωκτος παθήσεως, ἀπέβησαν καὶ αἱ δύο κακῶς.

Καὶ κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις οὐδεμία βελτίωσις ἐπῆλθε μετὰ τὴν ἐγχείρησιν εἰς τὴν γενικὴν τῶν ἀρρώστων κατάστασιν, ἡ δὲ σμίκρυνσις τῆς τοῦ ἐμπυήματος κοιλότητος ἔβαινε λίαν νωθρῶς, μέχρις οὗ ἐν μιᾷ μὲν τῶν περιπτώσεων ἀνεπτύχθησαν φυμάτια κατὰ τὸν ὑπέζωκτος καὶ ἀμυλοειδῆς ἐκφύλισις ὅλων τῶν κοιλιακῶν σπλάγγχνων, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ νέα πλευρῆτις κατὰ τὸ ἄλλο πλευρὸν καὶ ὀξεία νεφρῆτις ἐπενεγκοῦσα τὸν θάνατον.

(Zeitschrift für **Klinische medicin**) **M.**

ΕΠΙΦΡΑΣΙΣ.

Ο ΓΑΛΗΝΟΣ ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ἐπὶ ΓΡ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ἱατροῦ.

(Συνέχεια· ὄρα ἀριθ. 20. Σελ. 317.).

Ἐπὶ Ἱπποκράτης ἐθεώρει ἐπὶ μᾶλλον τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἀέρος εἰς τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα ὡς αἰτίαν τῶν πλείστων νευρικῶν ἢ σπασμωδικῶν νοσημάτων.

Ἐπὶ Γαληνὸς ὀρίζει τὴν νόσον εἰς κακοδιάθεσιν τοῦ σώματος, ἣτις ἐμποδίζει ὅπως τὰ μέλη ἀποκτῶσι τὰς φυσιολογικὰς αὐτῶν λειτουργίας. Ἡ κατάταξις τῶν νόσων εἶναι ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην τοῦ Ἱπποκράτους. Διακρίνει αὐτὰς εἰς ἐπιδημικὰς, ἐνδημικὰς, σποραδικὰς, ὀξείας, χρόνίας, ἡπίας, κακοθήεις, προσθέτων πρὸς ταύτας καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη,

πτώματα, τὰς ἀντιφυσικὰς παθήσεις, αἵτινες ἐξαρτῶνται ἐξ αὐτῶν τῶν νόσων καὶ αἵτινες συνοδεύουσιν αὐτάς, καθὼς ἡ σκιά συνοδεύει τὸ σῶμα. Διακρίνει τρία διάφορα εἶδη συμπτωμάτων· τὰ πρῶτα συνίστανται εἰς τὴν βλάβην λειτουργίας τινὸς τοῦ σώματος, τὰ δευτέρω ἀποβλέπουσι τὴν μεταβολὴν ποιότητος τινῶν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα ἀποβλέπουσι τὰς ἀνωμάλους ἐπισχέσεις καὶ ἐκκρίσεις. Τοιοῦτοτρόπως ἡ δυσπεψία εἶναι σύμπτωμα τῆς παθούσης φυσικῆς λειτουργίας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, ἡ συγκοπή τῆς ζωτικῆς λειτουργίας τῆς πασχούσης καρδίας καὶ ἡ ἀποπληξία τῆς βεβλαμμένης ζωικῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου. Αἱ ἀνώμαλοι ἐπισχέσεις καὶ ἐκκρίσεις ἀγγέλλονται διὰ τῶν περιττωμάτων, τῶν οὕρων καὶ τῶν ἄλλων φυσικῶν ἐκκρίσεων.

Διέκρινεν ἐπὶ μᾶλλον τὰ συμπτώματα εἰς διαγνωστικὰ καὶ προγνωστικὰ καὶ ὑποδικαίρει τὰ πρῶτα εἰς παθογνωμονικὰ καὶ βοηθητικὰ. Τὰ παθογνωμονικὰ σημεῖα χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ χαρακτηρίζωσι νόσον τινα καὶ νὰ διακρίνωσιν αὐτὴν ἀπὸ ἄλλης· ἄρχονται μετὰ τῆς νόσου, συνοδεύουσιν αὐτὴν καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν πορείαν καὶ ἐκλείπτει μετ' αὐτῆς. Τὰ βοηθητικὰ σημεῖα τούναντίον εἰσὶ κοινὰ εἰς πολλὰς νόσους. Εἰς τὴν πλευρίτιδα, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ βῆξ, ἡ δυσκολία τῆς ἀναπνοῆς, ὁ πόνος τῆς πλευρᾶς καὶ ὁ συνεχῆς πυρετὸς εἰσὶ συμπτώματα παθογνωμονικὰ, ἀλλὰ τὰ διάφορα χρώματα τῶν ἀποχρέμψεων εἰσὶ σημεῖον βοηθητικόν. Ἐξῆγε σημεῖα διαγνωστικὰ τῆς παθούσης μάλιστα λειτουργίας τῶν μερῶν τῶν αἰτιῶν τῶν νόσων, τοῦ σφυγμοῦ καὶ τῶν διαφόρων ἐκκρίσεων. Ὅσον διὰ τὰς ἐξωτερικὰς νόσους ἢ παθήσεις, ἡ ὄψις καὶ ἡ ἀφῆ ἀρκοῦσι πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν.

Αἱ γνώσεις τὰς ὁποίας ἔχει τις, λέγει ὁ Γαληνός, τῶν διαφόρων λειτουργιῶν, χρησιμεύουσιν εἰς τὴν ἀνακαλύψιν τοῦ πάσχοντος ὄργανου. Οὕτως ἡ δυσπεψία δεικνύει ὅτι ὁ στόμαχος πάσχει. Δυσκολία τις τῆς οὐρήσεως ἀγγέλει τὴν ἀπόφραξιν τῆς κύστεως, τῶν νεφρῶν καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἅτινα συμβάλλουσιν εἰς τὴν ἐκκρίσιν ταύτην. Ἡ ἀλλοίωσις τοῦ σφυγμοῦ εἶναι σημεῖον τῆς παθήσεως τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν. Ἡ ἔλλειψις τῆς κινήσεως μερῶν τινῶν δεικνύει πάθησιν τῶν νεύρων.

Ἄλλ' αἱ λειτουργίαι δύνανται νὰ πάθωσι διττῶς· ἢ ἀπ' εὐθείας ἀφ' ἑαυτῶν ἢ κατὰ συμπάθειαν· ὁ ἔμετος γίνεται ἐνίοτε κατὰ συμπάθειαν ἐξ οὐρολίθων τῶν νεφρῶν, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ φάρμακα διὰ τὸν στόμαχον εἰσὶν ἀπολύτως ἀνωφελῆ. Τὸ εἶδος τοῦ πόνου δύναται ἐπίσης ν' ἀνακαλύψῃ τὴν φύσιν τοῦ πάσχοντος μέρους. Ἐὰν ὁ πόνος εἶναι ἰσχυρὸς καὶ διανύσσω, εἶναι ἔνδειξις ὅτι τὸ πάσχον μέρος εἶναι μεμβρά-

Δύναται τις δὲ ν' ἀνκαλύψῃ τὴν νόσον διὰ τῶν ἐκκρίσεων καὶ ἀποκρίσεων. Τεμάχικα σκευάσματα μικρὰ τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ἐνίοτε διὰ τῶν οὐρῶν, δηλοῦσι πάθησιν τινὰ τῶν νεφρῶν, ἀλλὰ λέπη ὅμοια τοῖς πιτύροις τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, δεικνύουσιν ὅτι πάσχει ἡ κύστις. Τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἀναβλύζει ἔκ τινος ἀγγείου κατὰ τρόπον ἄνισον καὶ ὡς δι' ἀναπηδήσεως δεικνύει τὴν ρηξιν ἀρτηρίας τινος· Ἐκεῖνο ὅπερ ἐξέρχεται ἔκ τοῦ στόματος ὅταν βήχῃ τις δεικνύει τὴν ρηξιν ἀγγείου τοῦ πνεύμονος, καὶ ἂν εἶναι ἀναμειγμένον μετὰ πύου, σημεῖον ὅτι τὸ ὄργανον τῆς ἀναπνοῆς εἶναι ἠλκωμένον. Τὸ κίτρινον χρῶμα τοῦ δέρματος εἰς τὸν ἔκτερον εἶναι σημεῖον τῆς ἀποφράξεως τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων τῆς χολῆς.

Ὁ Γαληνὸς ἔγραψε πολλὰ βιβλία περὶ τῆς ἑδρας τῶν διαφόρων νόσων καὶ τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς τὰ καλλίτερα τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ.

Αἱ αἰτίαι (κατ' αὐτὸν) αἵτινες πρέχουσιν ἡμῖν διάφορα σημεῖα πρὸς γνῶσιν καὶ προσδιορισμὸν τῆς ἀνομικῆς φύσεως ἐκάστης νόσου εἰσὶν ἡ πληθώρα καὶ ἡ κακοχυμία, αἱ μᾶλλον συνηθέστεραι τῶν πλείστων νοσημάτων. Δύναται κατὰ τὸ σύστημα αὐτοῦ νὰ ὑπάρχῃ πληθώρα τις ἐξ ἴσου ὄλων τῶν χυμῶν· ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ αὕτη ἐκ τῶν δύο εἰδῶν τῆς χολῆς ἢ τοῦ φλέγματος ἥτις ὑπερβαίνει τὴν δικαίαν αὐτῆς ἀναλογίαν ἀποκαλεῖ τὴν ἀφθονίαν ταύτην κακοχυμίαν, συνεπεία τῆς ἀλλοιώσεως ἢ αὕτη προκαλεῖ εἰς τὸ αἷμα. Δύνανται δὲ οἱ χυμοὶ οὗτοι νὰ ὤσιν ἔτι εἰς κατάστασιν τινὰ κακοχυμίας, ἐξαίρετως διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν ποιοτήτων.

Διακρίνει τοὺς χαρακτῆρας τῶν διαφόρων παθήσεων τῶν χυμῶν ὡς ἐξῆς.

Ἡ αἰματώδης πληθώρα (ὕγρον καὶ θερμὸν) διακρίνεται διὰ τῶν ἀκούθων σημείων· ἔχει τις εὐσαρκίαν καὶ πάχος πλέον ἢ τὸ σύνθηες, τὰ ἀγγεῖα εἰσὶ πλήρη, ὁ σφυγμὸς εἶναι ἰσχυρὸς, ἡ ἀναπνοὴ δὲν εἶναι τόσον ἐλευθέρη, εὐκόλως περιπίπτει εἰς ὕπνον καὶ ταράσσεται ὑπὸ οὐνείρων κατὰ τὴν ὑπνηλίαν, ὑποφέρει ἐξ ἀναγωγῶν αἵματος διὰ τῆς ρινὸς (ἐπιστάξεις) καὶ ἐξ ἄλλων τοῦ σώματος μερῶν· διαγιγνώσκουσι προσέτι αὐτὴν διὰ τῶν αἰτιῶν αἵτινες τείνουσιν εἰς τὴν προδιάθεσιν τῆς κακοχυμίας ταύτης· τοιαῦται εἰσὶ ζωὴ τις καθεστηκυῖα, τροφὴ ἀφθονος θρεπτικῆ, ἡ διακοπὴ τῆς συνήθους ἐξασκήσεως καὶ ἡ ἐπίσχεσις συνήθων τινῶν ἀποκρίσεων.

Ἡ χολώδης κακοχυμία (θερμὸν καὶ ξηρὸν) ἔχει ὡς σημεῖα τὴν κιτρινήν χροιάν τοῦ δέρματος, τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης, τὴν πικρίαν τοῦ στόματος, τὴν δίψαν, τὴν ἀνορεξίαν, τὴν ναυτίασιν, τὰς χολώδεις ἀποπατήσεις διὰ τῶν ἐμέσεων ἢ διὰ τῶν κενώσεων, μετὰ δυσκολίας

Αἱ αἰτίαι αἰτινες δύνανται νὰ διαθέσωσιν εἰς παρομοίαν κακοχυμίαν εἰς θερμοκρασίας θερμῆς καὶ ξηρᾶς, ἡ ἐποχὴ τοῦ θέρους ἢ τὸ θερμὸν κλίμα, αἱ κοπιαστικαὶ ἐργασίαι ἢ ἡ ὑπέρμετρος ἐξάσκησης, αἱ ἐργηγόρσεις καὶ αἱ ψυχικαὶ αἰσθήσεις.

Τὰ σημεῖα αἵτινα ἀγγέλλουσι τὴν κακοχυμίαν τὴν μελαγχολικὴν (ψυχρὸν καὶ ξηρὸν) εἰσὶν ὄρεξις ἀπληστος καὶ διεστραμμένη, φύσις ἐντερικαὶ καὶ θλίψις, ἡ σκυθρωπότης, αἱ αἰμορροῖδες οἱ κηροὶ ἢ λέπρα ὁ καρκίνος· ἡ ἐποχὴ τοῦ φθινοπώρου, ἡ μέση ἡλικία, θερμοκρασία ψυχρὰ καὶ ξηρὰ, τροφαὶ χονδραὶ καὶ ἡ λύπη διαθέτουσιν εἰς τὴν κακοχυμίαν ταύτην.

Ἡ κακοχυμία ἡ φλεγματώδης (ὕγρὸν καὶ ψυχρὸν) ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ ὤχρου χρώματος τοῦ δέρματος· τὸ δέσμα εἶναι ψυχρὸν εἰς τὴν ἀψήν, ὁ σφυγμὸς βραδύς, μικρὸς καὶ μαλακὸς, τὰ οὖρα λευκὰ καὶ ὠχρὰ· οἱ τὴν κακοχυμίαν ταύτην φέροντες ὑπόκεινται εἰς συμφορήσεις, εἰς τοὺς κατάρρους καὶ εἰς τοὺς οἰδηματώδεις ὄγκους, φοβοῦνται τὸ ψῦχος. Αἱ διαθέτουσαι αἰτίαι εἰς τὴν κακοχυμίαν ταύτην εἰσὶ τὰ ὕγρα καὶ ψυχρὰ κλίματα, τροφαὶ ὑδατώδεις καὶ ὠμαι, ὁ καθεστηκὼς καὶ ἀργὸς βίος καὶ ἡ πολυουπνία.

Ὁ Γαληνὸς ἐξετάζει τὰ σημεῖα τὰ προγνωστικά, τούτέστιν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δεικνύουσι τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ τὴν ἐκβασιν ἐκάστης νόσου· ἐξάγει δὲ αὐτὰ, ὡς καὶ τὰ διαγνωστικὰ σημεῖα, κυρίως ἐκ τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν ζωτικῶν καὶ ζωικῶν, τῶν ἐκκρίσεων, ἐκ μεταβολῆς ποιότητων τῶν μερῶν τοῦ σώματος καὶ τῶν κριτικῶν ἡμερῶν. Ἡ νόσος ἀπαξ γνωσθεῖσα ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ προβλέπωμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν ὀφείλει νὰ καταλήξῃ. Εἰς κακοήθους πυρετοὺς, ἐπὶ παραδείγματι, εἶναι πάντοτε κινδυνώδης, οἱ διαλείποντες πυρετοὶ εἶναι συνήθως ἀκίνδυνοι, μεγάλη τις φλόγωσις εἶναι μᾶλλον ἐπιφοβὸς ἢ ἡ μικρά. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ προγνωστικὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς νόσου καὶ τοῦ μέρους ἔνθα αὕτη ἐδράζει. Ὅσῳ τὸ ὄργανον εἶναι σπουδαιότερον πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, τόσῳ μεγαλείτερος ὁ κίνδυνος. Ἡ αἰτία τῆς νόσου, τὸ φύλον καὶ ἡ ἡλικία τοῦ πάσχοντος, τὸ κλίμα, ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἡ ἀταξία εἰς τὰς λειτουργίας καὶ εἰς τὰς ἐκκρίσεις εἰσὶ τόσοι ὁδηγοί, οἵτινες δύνανται νὰ ὁδηγήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὸ προγνωστικόν. Εὐρίσκει τις εἰς τὸν συγγραφέα τοῦτον ἀπίρους σπουδαίας παρατηρήσεις σχετικῶς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἰατρικῆς ὡς καὶ σχόλια ἐπὶ τῶν προγνωστικῶν τοῦ Ἱπποκράτους.

(ἀκολουθεῖ).

Ἐπὶ νεφρωτίνης: δέ, λαμβάνει ἢ δοκιμαζομένη μίξις χροίων, ἀρφηέρουθρον ἢ ἀνακαρδίου ζύλου (asajou) λίαν χαρακτηριστικὴν.

Ἐπὶ ἰτείνης, ὑγγινώδη.

.Ἐπὶ ἔλλεβορίνης, βαθυπρασίνην.

Ἐπὶ κωδεΐνης, τῇ χρήσει μὲν τοῦ γαλακτικοῦ σακχάρως ἀσθενής, ὡς καὶ ἐπὶ μορφίνης, ἐκδηλοῦται ἀντίδρασις, ἐν ᾧ διὰ τοῦ κοινοῦ σακχάρως χρώννυται λαμπρῶς ἐρυθρὰ (κερασοειδής). ἡ μίξις, ἀποβαίνει δ' ἐπὶ τέλους ἰώδης, διαφέρουσα ἐπαισθητῶς τῇ ἐπὶ τῇ δοκιμασίᾳ τῆς μορφίνης ἐπιφαινομένη.

Κέκτηται δ' ἡ τοιαύτη δοκιμαστικὴ ἔρευνα ἔτι μείζονα ἐν τῇ ἀνιχνεύσει τῆς κωδεΐνης ἀξίαν, καθόσον τοῦ ἀλκαλοειδοῦς τούτου, ὡς γνωστὸν, οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἀτφαλὲς ἀντιδραστήριον ἐγνωρίζετο. Διὰ τῆς ἀνωτέρω ἀναλυτικῆς μεθόδου νῦν εὐκόλως ἡ ἔσθ' ὅτε ἐν τῷ ἐμπορίῳ συμβαίνουσα νοθεΐα τῆς κωδεΐνης διὰ κρυσταλλικοῦ σακχάρως γνωρίζεται, ὡς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τῇ ἀπλῇ σταγόνων τινῶν ἀνύδρου θεικικοῦ ὀξέος ἐπιχύσει, ἐμφανιζομένης τῆς χαρακτηριστικῆς λαμπρᾶς κερασοειδοῦς χροιάς, ἐπὶ τῷ ἰώδες εἶτα μεταπιπτούσης. Σ.

Θεραπεία τῆς κακοήθους φλυκταίνης.—Ἐν τῇ Ἰατρικῇ τῶν Παρισίων Ἀκαδημίᾳ (Συνεδ. 8 Φεβρ. 1881) ἀνέγνω ὁ Καθηγητὴς κ. Βερνέϋλ μακρὰν περὶ τῆς μολυσματικῆς ταύτης νόσου μελέτην, ἐν ἣ παραινεῖ σύστημα θεραπείας ἀπευθυνόμενον καὶ εἰς τὰς τρεῖς συγγενῶς τοῦ ἀνθρακώδους πάθους συγκεντρικᾶς ζώνας, ἤτοι κατὰ τῆς γαγγραινώδους ἐστίας, τοῦ σκληριώδους αὐτῆς κύκλου, καὶ τῆς οἰδηματώδους περιφερείας.

Συνίσταται δὲ ἡ προκειμένη θεραπεία εἰς τὴν ἔναιμον, ἢ διὰ βαθείας ἐσχαρώσεως καθαιρέσειν τῶν γαγγραινωμένων ἰσθῶν. Τὴν ἔνδειξιν δὲ ταύτην ἐπικαίρως πάνυ πληροῖ, καὶ εἰς τὰς μάλλον ἀγγειοβριθεῖς χώρας, τοῦ θερμοκαυτήρος ἢ ἐπήβολος χρήσις, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀπωλείας αἵματος.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας δὲ σκληρυσματικῆς ζώνης πρέπει νὰ ἐνεργῶνται ἐπιστίξεις διὰ καυτήρος, κατ' ἀπόστασιν 1 ἢ 2 ὑφεκατομέτρων ἀπὸ τοῦ ὀρίου τῆς γαγγραιίνης.

Ἀπανταχοῦ, τέλος, τῆς οἰδηματώδους περιοχῆς ἐνεργοῦνται κατ' ἀποστάσεις 5 ὑφεκατομέτρων περίπου ὑποδόριοι ἐνέσεις μίξεως 1 μ. βάμματος ἰωδίου μεθ' ὕδατος 200 μερῶν. Δι' ἐκάστης ἐνέσεως βέβλονται 10 σταγόνες τῆς ἰωδιούχου ταύτης διαλύσεως, ἐξ ἧς λαμβάνει καὶ ἐσωτερικῶς ὁ πάσχων 5—10 δραχμὰς ἡμερησίως. Σ.

Θεραπεία τῆς ψωροδόσεως. — Πλὴν τῆς καθολικῆς δι' ἀρσενικοῦ
θεραπείας ὁ κ. Πρέιζμανν ἀναγράφει καὶ τὸ ἐξῆς τοπικόν, χρήσιμον πρὸς
τὴν ταχέαν τῆς νοσηρᾶς ἐπιδερμίδος ἀποφολίδωσιν :

Rp. Acidi salicylici Drachmam dimidiam.
Alcoholis Unciam.
Solve, d.

Διὰ σφαιρώματος ἐκ λιπῆς ὀθόνης, ἐμβραχέντος εἰς τὴν ἀνωτέρω διά-
λυσιν, ἐνεργοῦνται ἀπαλαῖ ἐπὶ τῶν νοσηρῶν πλακῶν τοῦ δέρματος ἀνα-
τρίψεις, μέχρις ἀπορρύψεως αὐτῶν.

Ἡ τοπικὴ αὕτη θεραπεία ὠφελεῖ καὶ πρὸς κκταπρῶνσιν τοῦ ἀφορή-
του πολλᾶκις κνησμοῦ, τοῦ συμπακρομαρτοῦντος τῷ τε ἐκζέματι καὶ τῇ
κνήφῃ.

**Περὶπτώσις ἀλλοτριῶν σωματίων ἐν τῷ κατὰ γόνυ ἄρ-
θρῳ.** — Ἐν τῇ Χειρουργικῇ τῶν Παρισίων Ἑταιρίᾳ ἀπέστειλεν ἐκ Νάν-
της ὁ καθηγητὴς κ. Εὐρτώ παρατήρησιν κζυμόντος, οὔτινος τὸ κατὰ γόνυ
ἀριστερὸν ἄρθρον ἔφερε 35 ἐκ συμπεπηγυίας ἰνικῆς συγκείμενα σωματία.
Ὅτε ὁ πάσχων εἰσῆλθεν ἐν τῷ νοσοκομείῳ, πικρτηρήθη τὸ πεπονηδὸς
γόνυ σφόδρα φλεγμαῖνον, ἀλλὰ τὰ ὀξέα φαινόμενα ταχέως ὑπεχώρησαν
μετὰ τὴν χρῆσιν τοπικῶς τοῦ ἰωδιούχου βάμματος καὶ τὴν προσήκου-
σαν τοῦ σκέλους ἀτρίμισιν. Ἔϊτα ὁ κ. Εὐρτώ τομὴν δούς εἰς μῆκος 15
ὑφελκτομέτρων κατὰ τὴν προσθεξωτέραν τοῦ μῆρου ἐπιφάνειαν, καὶ χρώ-
μενος τῇ Λιστερείῳ μεθόδῳ, ἅπαντα τὰ σωματία ταῦτα ἐξήρσε. Εἶχον
ταῦτα βῆρος ἐν ὄλῳ 60 γραμμῶν, τῶν δὲ χονδροτέρων αἱ μείζονες
διάμετροι εἶχον μῆκος 4—5 ὑφελκτομέτρων. Ἡ ἔκσις ἐπῆλθε τελεία,
τῇ κατὰ πρῶτον σκοπὸν συμφύσει τοῦ τραύματος. Σ.

ΕΠΙΦΥΛΙΣ.

Ο ΓΑΛΗΝΟΣ ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ἐπὶ ΓΡ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ἰατροῦ.

(Συνέχεια: ὄρα, ἀμθ, 21. Σελ. 333.).

Ὁ Γαλήνης εἶναι ὁ πρῶτος ἰατρός, μετὰ τὸν Ἑρασίστρατον καὶ Ἀρ-
χιγένην, ὁ ὁποῖός ἐπέστησε τὴν μεγκλήτεραν προσοχὴν εἰς τὸν σφυγμὸν
κατὰ τὰς διαφόρους νόσους.

Ὁ Ἱπποκράτης καὶ ὁ Κέλσος εἶχον ἀμελήσει τὴν ἐξέτασιν ταύτην,
καὶ εἶχον ἐπιδοθεῖ περισσότερον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀναπνοῆς. Ὁ Γα-

ληνός όμως ἔγραψε δεκάεπτά βιβλία περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ σφυγμοῦ καὶ περὶ τῶν ἐνδείξεων αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουσιν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νοσημάτων. Ἐνταῦθα θ' ἀναφέρω ἐξ αὐτῶν τινὰς μόνον, αἵτινες δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόδειγμα τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης. Ὁ σφυγμός, κατ' αὐτόν, διακρίνεται εἰς ἀπλοῦν, σύνθετον, μακρόν, πλατύν, ὑψηλόν, ταχύν, συχνόν, σφαιρῶν ἢ ἰσχυρόν, βραδύν, ἀδύνατον, μαλακόν, σκληρόν, ἴσον, ἀνισόν, διαλείποντα, δίχροτον ἢ εἰς δύο πλήττοντα ὤσεις, κυματώδη, τρομάδη, σπασμωδικόν κλπ. Ἐκ τούτου ἐξαρτῶνται ἅπασαι αἱ ποικίλαι τῶν διαφόρων παθολογικῶν αἰτιολογιῶν τὰς ὁποίας διακρίνει εἰς πρῶτας καὶ δευτέρας. Σφυγμός ἰσχυρός δεικνύει τὴν δύναμιν τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν, ὁ μαλακός εἶναι σημεῖον τῆς χαλαρότητος τῶν ἀρτηριῶν, καθὼς ὁ σκληρός εἶναι τῆς ἐντάσεως καὶ στενρότητος τῶν ἰνῶν αὐτῶν. Ἡρωσθεῖται δὲ, ὅτι ἡ ἡλικία, τὸ φύλον, ἡ κρῆσις καὶ αἱ μεταβολαὶ εἰς τὰς παρά φύσιν διαθέσεις δύνανται νὰ τροποποιήσωσι διαφόρως τὰς σφύξεις.

Πολλὰ ἐκ τῶν λεπτομερῶν ἐκείνων διακρίσεων σχετικῶς εἰς τὸν σφυγμὸν οὐδόπως ποτ' ὑπῆρξαν, ἢ εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Γαλήνου· ταύλαχιστον μέγα μέρος τῶν κίτιων, εἰς τὰς ὁποίας ἀποδίδει τὰς διαφορὰς τοῦ σφυγμοῦ καὶ τὸ προγνωστικὸν τὸ ὅποιον ἐξάγει εἶναι λίαν ἠμφίβολα. Ὁμολογεῖ δὲ καὶ αὐτός, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κῆρη τις ὅλας αὐτὰς τὰς διακρίσεις, λόγων ὅτι ἀπαρτεῖται ἅπασα ἡ ζωὴ ἀνθρώπου τινος εἶνα προσεκτῆσθαι οὕτως τελείαν αὐτῶν γνώσιν.

Γνωρίζομεν ὅτι τὸν σφυγμὸν μεταβάλλουσιν ἐλάχισται αἰτίαι· ἡ μεταβολὴ τοῦ τρώγειν καὶ πίνειν, τὰ ψυχικὰ πάθη, ἔτι δὲ καὶ αἱ διάφοροι ὥραι τῆς ἡμέρας δύνανται νὰ ἐπιταχύνωσιν ἢ νὰ βραδύνωσι τὴν πορείαν αὐτοῦ.

Ὁ Γαλήνός εἶναι ἐπίσης ὀξυδερκής καὶ λεπτός εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν διαφόρων μεταβολῶν καὶ ἀταστάσεων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἐνδείξεων καὶ προγνώσεων τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ἐξαγάγη ἐκ τῆς ἐκκρίσεως ταύτης εἰς τὰς νόσους.

Εἰς ἐκάστην νόσον, λέγει, ὑπάρχουσι τρεῖς παθήσεις ἀφύσικοι αἵτινες εἰσὶν ἡ νόσος αὐτή, ἡ αἰτία καὶ τὰ συμπτώματα. Ἡ νόσος εἶναι ἡ κυρία αἰτία ὅλων τῶν ἄλλων συμπτωμάτων, ἥτις ὀφείλει νὰ καταστή τὸ ἀντικείμενον ἀπάσης τῆς προσοχῆς τοῦ ἱατροῦ, καὶ ἐναντίον ταύτης ὀφείλει νὰ διεθῶνῃ ἰδίως τὴν θεραπείαν, ἐκτὸς τῶν περιστάσεων ἐκείνων, καθ' ἃς συμπτωμά τι λίαν ἰσχυρόν καὶ κινδυνῶδες ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ στρέψωμεν ὅλα τὰ μέσα τῆς τέχνης ἐναντίον αὐτοῦ, ἀφίοντες πρὸς στιγμὴν τὴν κυρίαν νόσον.

Ἴνα προλαμβάνωμεν τὰς νόσους πρέπει ν' ἄρωμεν ἢ ν' ἀποφεύγωμεν τὰς αἰτίας, αἵτινες προκαλοῦσιν αὐτάς.

Ἴνα θεραπεύη καὶ κρίνῃ περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν νόσων, ἀνεύρε πολ-
λὰς περιστάσεις, ἃς ὄφειλε νὰ παρατηρῇ καὶ σταθμίξῃ πρὸς τὸν σκοπὸν
τῆς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῶν κρίσεως ἐκλογῆς τῶν εἰδικωτέρων φαρμάκων· αἱ
περιστάσεις αὗται εἰσὶν· αἱ δυνάμεις, ἡ ἡλικία, ἡ κρᾶσις καὶ ἡ ἕξις τοῦ
πάσχοντος. Δέον ἔτι μαῖλλον νὰ ἐξετάξῃ τὴν φύσιν τοῦ πάσχοντος ὀργά-
νου, ἐὰν ἦναι λεπτοφυές, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπὶ παραδείγματι, ἢ ἐὰν ἦναι
μεγάλῃς σπουδαιότητος διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς, οἷα εἰσὶν ὁ ἐγ-
κέφαλος καὶ οἱ πνεύμονες.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰπποκράτους μέχρις ἐκείνης τοῦ Γαληνοῦ ὁ
ἀριθμὸς τῶν φαρμάκων καὶ κυρίως τῶν συνθέτων ἐπαυθητικῶς ἠϋξήσε.

Πρὸς τούτοις ἐν τῇ πράξει μέθοδος ἡ τοῦ Γαληνοῦ ἐθεμελιώθη παρα-
πλησίως πρὸς ἐκείνην τοῦ Ἰπποκράτους, τοῦ ὁποῦοι παρεδέχθη καὶ ὑπε-
στήριξε τὰς κριτικὰς ἡμέρας. Ἐγραψε σπουδαίως ἐν ἐκτάσει περὶ τῆς
φαρμακευτικῆς ὕλης καὶ περὶ τῆς συνθέσεως τῶν φαρμάκων. Πολλὰ τῶν
ἐαυτοῦ σκευασμῶν, συνταγῶν καὶ ἀντιδότην, συλλεχθεῖσαι παρὰ διαφόρων
συγγραφέων, συνίστανται ἐκ σωρείας ὕλῶν ἀντιβληθμένων καὶ κατὰ
συνέπειαν ἀπληθείθησαν ἐκ τῶν νεωτέρων φαρμακοποιῶν.

Ὅλαι αἱ ἀρεταὶ τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὰ φάρμακα ἐξαρτῶνται ἐκ
τῶν ὑποτιθεμένων αὐτῶν οὐσιαστικῶν ἰδιοτήτων, τοῦ θερμοῦ, τοῦ ψυ-
χροῦ, τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ· ὑποδιαίρει ἔτι ἐκάστην τῶν ἰδιοτήτων
αὐτῶν εἰς τέσσαρας βαθμοὺς· κατὰ λόγον τῆς διαφόρου μετ' ἀλλήλων
κρᾶσεως τῶν ἀρχικῶν τούτων ποιοτήτων. Οὕτως, εἰς νόσον τινα θερμὴν
ἢ ψυχρὰν ἀνήκουσαν εἰς ἓνα τῶν τεσσάρων αὐτῶν βαθμῶν, ἀνέγραφε
φάρμακον ἔχον τὰς ἐκτεθειτάς ἰδιότητας κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν τοῦ
θερμοῦ ἢ τοῦ ψυχροῦ στοιχείου. Ἡ ἀλμυρία, ἡ πικρία, ἡ δριμύτης τῶν
οὐσιῶν ἐξαρτῶνται, κατὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ, ἐκ τῆς διαφόρου κρᾶσεως
θερμότητος ἢ τῆς ξηρότητος αὐτῶν.

Ὁ Γαληνὸς ἀφῆμασε συχνότερα τοῦ Ἰπποκράτους, ἀλλ' οὐδέποτε
μετεχειρίζετο τὴν θεραπείαν ταύτην εἰς παιδίον ἐλάσσονος τῶν δεκατεσ-
σάρων ἐτῶν ἡλικίας· ἡ δὲ ποσότης τοῦ αἵματος τὸ ὅποσον πάραυτα
ἐξῆγεν, ἦτον ἀνέλογος πρὸς τὴν φύσιν τῆς νόσου καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις
τοῦ πάσχοντος· οὐδέποτε ὑπερέβαινε τὰς δεκακῆτῶ, οὔτε ἀπελείπετο
τῶν ὀκτῶ οὐγγιῶν. Εἶχε δὲ ὡς ἀξίωμα, ὅτι συμφερότερον ἦτο ν' ἀπα-
τάται τις δι' ἑλλειψιν, ἢ δι' ὑπερβολήν. Ἐνήργει ἀφαιμάξιν πρὸς τὸν
σκοπὸν ἐλαττώσεως τῆς πληθώρας, ὡς ἐδίδο καθάρσια ἵνα ἀποβάλλῃ
τὴν καλοχυμίαν, ἠέωγε τὰς σφαγίτιδας φλέβας, καὶ ἐνόησε μάλι-
στα ἐνήργει καὶ τὴν ἀρτηριοστομίαν ἐπὶ τῶν κροτάφων· μετεχειρίζετο
προσέτι τὰς ἀμυχὰς καὶ τὰς αἱματηρὰς σικύας. Τῶν δὲ βδελῶν χρῆσιν
ὁ Γαληνός, ἂν καὶ ἐναφῆρωνται ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, δὲν ἐποι-
εῖτο νὰ παραλείψῃ καθόσον μετεχειρίζοντο ταύτας οἱ μεθοδικοί.

ἵνα προκαλέσῃ ἐφίδρωσιν παρήγγελε χρῆσθαι θερμῶν λουτρῶν καὶ ἐντριβῶν, ἐκτὸς δὲ τῆς θηριακῆς, δὲν ἔδιδεν ἐσωτερικῶς οὐδὲν φάρμακον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ὁ Γαληνὸς μεταχειρίζετο προσέτι τὰ ἀνώδυνα, τοῦτέστι φάρμακα ἐν οἷς ἐμπεριείχετο τὸ ὄπιον, πρὸς κατεύνασιν τοῦ πόνου, πρὸς παύσιν τῶν ὑπερμέτρων διαφόρων κενώσεων, καὶ ἵνα προκαλέσῃ τὸν ὕπνον. Τὴν χρῆσιν τοῦ ὄπιου ὁ Γαληνὸς μεταχειρίζετο κατὰ μίμησιν τοῦ Ἡρακλείδου τοῦ Τραχαντίου, ἐπιστήμου ἐμπειρικοῦ, ὅστις πρῶτος φαίνεται ὅτι ἐποίησατο χρῆσιν τοῦ φαρμάκου τούτου ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱπποκράτης μεταχειρίζετο τοῦτο ὡς ὑπνωτικὸν ἰδίως.

Αἱ γνώμαι αὐτοῦ, οἱ κανονισμοὶ καὶ ἡ ἐκλογή τῆς διαίτης δι' ὅλας τὰς ἡλικίας καὶ δι' ἀπάσας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εἴτε ἐν ὑγείᾳ, εἴτε ἐν ἀσθενείᾳ, ἀντεγράφησαν ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων, οἵτινες διεδέχθησαν αὐτὸν καὶ ἠμιλλῶντο τίς περισσώτερον νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὰ ἄλλα αὐτοῦ συγγράμματα. Ἐξετάζει τὴν φύσιν καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ εἶδη τῶν τροφῶν καὶ τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πέψιν· ὁμιλεῖ ἐν ἐκτάσει περὶ τῶν κανόνων τοὺς ὁποίους δίδει διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας, περὶ γυμναστικῆς, λουτρῶν, ἐντριβῶν, ἐκκενώσεων κτλ.

Τὰ σχόλια αὐτοῦ ἐπὶ τῆς χειρουργικῆς τοῦ Ἱπποκράτους, ὡς καὶ πολλὰ χειρουργικὰ αὐτοῦ συγγράμματα μέχρις ἡμῶν ἐτι χρήσιμα ἐφάνησαν. Δίδει ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν κηλῶν, καὶ φαίνεται ὅτι ἐξήσκει τὴν χειρουργικὴν ἐπίσιν καλῶς ὡς καὶ τὴν ἰατρικὴν.

Εἶναι λίαν ἀμφίβολου ὅτι ὁ Γαληνὸς ἀνέταμει κανονικῶς ἀνθρώπινον σῶμα. Εἰς τὴν Ῥώμην, ἔνθ' ἀπὸ ὑπέρμετρον θεισιδαιμονίην δὲν ὑπέφερον οὐδὲ καὶ νὰ ἐγγίωσι σῶμα νεκρὸν, καὶ ἔκκειον συχνότατα τὰ πτώματα, ὁ λαὸς εἶδε μετὰ φρίκης τὰς ἀνατομὰς ταύτας. Φαίνεται, ὡς λέγει ὁ Γαληνὸς αὐτός, ὅτι κατὰ τύχην ἠδύναντο αἱ ἰατροὶ ν' ἀνατέμνωσι τὰ σώματα τῶν ληστῶν τῶν φονευμένων ἐπὶ τῶν δημοσίων ὁδῶν, τῶν ἐχθρῶν τῶν πιπτόντων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν, τῶν κακούργων τῶν καταδεδικασμένων εἰς θάνατον, ἢ τῶν ἐκθέτων παίδων. Διότι δὲν ἦτο τοῦτο σπάνιον, καθὼς ἀναφέρουσιν οἱ ἱστορικοὶ, νὰ βλέπῃ τις τ' εὐγενέστερα ἄτομα τοῦ λαοῦ νὰ ἐκθέτωσι τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, ὁσάκις κυρίως κατεπιέζοντο ὑπὸ φόρων λίαν ἐπαχθῶν. Προσθετόν τὴν ἀποστροφὴν ταύτην τοῦ λαοῦ διὰ τὰς ἀνατομὰς, καὶ τὰς ποινας τὰς ἀπαγγελλομένας ὑπὸ τῶν νόμων ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες ἤθελον νὰ κάκοποιήσωσι τὸ σῶμα νεκροῦ. Εἶχον θέσει τοὺς νόμους αὐτοὺς ἵνα ἐμποδίσωσι τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς ὠμοτήτας παντὸς εἶδους, τὰς ὁποίας ἐξήσκειν αἱ διατάξεις τοῦ Μαρίου καὶ Σύλλα. (ἀκολουθεῖ).

**Δελτίον τῶν ἐν Ἀθήναις ἀποθιώσεων κατὰ τὸν μῆνα
Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1881.**

Αἰτία ἀποθιώσεως.	Ὅλιθος ἀριθμὸς ἀποθιωσάντων	Γένος.		Ἡλικία τῶν ἀποθιωσάντων.															
		Ἄρβην	Θῆλυ	Τὸ ἴον ἔτος										ἄνω τῶν 100					
					1—4	1—15	15—30	30—55	55—65	65—80	80—90	90—100							
Μηνιγγίτις (1)	13	0	7	4	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφαλικὴ ἀποπληξίς	6	2	4	—	—	—	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Κοκχίτις	4	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Βρογχίτις	12	7	5	6	2	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Πνευμονία	27	18	9	10	5	3	1	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Πνευμονικὴ φθίσις	18	10	8	—	4	3	5	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νόσος τῆς καρδίας	6	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τοῦ γαστ. σωλήνος (2)	16	9	7	6	4	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τοῦ ἥπατος	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τῶν νεφρῶν	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφάλου. μηνιγγίτις (3)	7	4	3	1	1	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διφθερίτις (4)	4	3	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Τυφοειδὴς πυρετός (5)	5	2	3	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἰλαρά (6)	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ὄστρακιά (?)	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Κακοήθης πυρετός (8)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐκλαμψία	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Τάτανος νεογνῶν (9)	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἀτελὴς ἀνάπτυξις (10)	7	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πρώτος τοκέτος (11)	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Αὐτόχειρῶν (12)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διάφ. νοσ. βῆσα καὶ χρόνιαι	34	14	20	10	5	2	1	8	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	472	95	77	39	28	28	12	22	7	14	7	—	—	—	—	—	—	—	—

(1) 4 περιπτώσεις φυματιώδεις.
 (2) Ἐκ τούτων μία περίπτωσηίς δυσαντερίας.
 (3) 2 περιπτώσεις εἰς τὸ Α' τμήμα τῆς πόλεως, μία εἰς τὸ Δ', μία εἰς τὸ ΣΤ', ἐν τῷ Δημ. Νοσοκομείῳ, καὶ ἐν ἑκθετον.
 (4) Μία περίπτωσηίς εἰς τὸ Ε' τμήμα, 2 εἰς τὸ ΣΤ' καὶ μία εἰς τὰ περίχωρα.
 (5) 2 περιπτώσεις εἰς τὸ Γ', ἀνά μία εἰς τὸ Β' καὶ ΣΤ' καὶ ἐν ἑκθετον.
 (6) Ἀνά μία περίπτωσηίς εἰς τὸ Α', Β', Γ' καὶ Δ'.
 (7) Εἰς τὸ Γ' τμήμα.
 (8) Εἰς τὸ Α' τμήμα.
 (9) 10 ἡμερῶν.
 (10) Ἀπὸ 3 ὥρῶν μέχρι 28 ἡμερῶν.
 (11) Ἀπὸ 3 ὥρῶν μέχρι 15 ἡμερῶν.
 (12) Ἐξ ἀπαγχονισμοῦ.
 Ἐν γένει ἀπέθανον εἰς μὲν τὸ Α' τμήμα 35, εἰς τὸ Β' 13, εἰς τὸ Γ' 29, εἰς τὸ Δ' 19, εἰς τὸ Ε' 24, εἰς τὸ ΣΤ' 25, εἰς τὰ περίχωρα 3, ἐν τῷ Δημοτικῷ Νοσοκομείῳ 10, καὶ ἑκθετα 14.

(Ἐκ τοῦ Ἱατροσυνηδρίου).

φάνειαν οὕτω στερεῶς, ὥστε καθίστατο δύσκολον νὰ ἀποχωρήσῃ τις αὐτὸν ἄνευ βλάβης τοῦ στομάχου.

Ἀφαιρεθέντος τοῦ περιτοναίου εὐρέθη ἡ πυλωρική τοῦ στομάχου μοῖρα στερρῶς προσπεφυκυία πρὸς τὰ ἐξωτερικά τῆς κοιλίας τοιχώματα διὰ συνδετικοῦ ἰστοῦ διηθημένου ὁμοίως ὑπὸ ἀναριθμητῶν καρκινωματωδῶν ὄγκων. Ὁ βλεννογόνος ὑμὴν τοῦ στομάχου καλῶς ἔχων. Ὁ πρὸς τὸ δωδεκαδάκτυλον φέρων πόρος σχηματιζόμενος ὑπὸ συνδετικοῦ ἰστοῦ στερροῦ ἔχει εὖρος ἐνὸς δακτύλου. Ἔσωθεν πολλὰ ὄγκια καρκινωματώδη μεμαλακυσμένα.

Λίαν περίεργος ἦν προσέτι ἡ κατάστασις τῶν ῥαφῶν. Τὰ ῥάμματα εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σχεδὸν ἄθικτα, οὐδὲ ἔχνος δὲ φλεγμονῆς ἢ πυήσεως εὕρηται περὶ αὐτά. Οἱ κόμβοι δὲ τῶν ῥαφῶν εὕρηνται ἐν τῇ κοιλοτήτι τοῦ στομάχου, καὶ τοι οὗτοι ἔξωθεν ἐγένοντο. Τὸ γεγονός τοῦτο δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῇ εἰμὴ διὰ τῆς διολισθήσεως τούτων, ὧθουμένων ἔξωθεν ὑπὸ τῶν μετὰ μεγάλης ταχύτητος αὐξανομένων καρκινωματωδῶν ὄγκων. Ἐν τοῖς ὠρχικκοῖς σπλάγχχοις οὐδὲν ἄξιον λόγου.

M.

ΦΑΓΑΙΔΑΙΝΙΚΩΝ ἙΛΚΩΝ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

Ὁ Καθηγητὴς Thiersch ἀνεκοίνωσε τελευταῖον ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς χειρουργικῆς, ὅτι δις ἢ τρις κατ' ἔτος ἐν Λειψίᾳ προσέρχονται αὐτῷ πάσχοντες, φέροντες ἀφροδίσιχα ἔλκη φαγεδαϊνικά, ἅτινα λαμβάνουσιν ἐνίοτε ἀποτρόπαιον ὅλως μορφήν ἐπεκτεινόμενα καὶ κατὰ τὴν ῥάχιμ μέχρι τῶν ὠμοπλατῶν. Ἀπάντων τῶν συνήθων φαρμάκων ματαία ἐγένετο κατὰ τὸ πλεῖστον χρήσις, μέχρις οὗ τὸ ἔλκος αὐτομάτως ἰάτο. δι' οὐλῆς ἀπλῆς καὶ μὴ συσπυμένῃς, Ὁ Thiersch ἐποίησατο τελευταῖον χρήσιν ὑποδορείων ἐνέσεων νιτρικοῦ ἀργύρου (2. 2000) ἐν διπλῇ σειρᾷ καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν τοῦ ἔλκους καὶ ἐν ἀποστάσει ἐνὸς ὑφεκατομέτρου, παρετήρηθη δὲ τὴν ἐπούλωσιν ἀρχομένην ἀπὸ τῶν χειλῶν τοῦ ἔλκους.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

— Εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν τὸν διορισμὸν τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς Μαιευτικῆς κ. Δ. Κόνσολα εἰς ἕκτακτον καθηγητὴν τοῦ αὐτοῦ μαθήματος ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

— Ὁ κ. Ἄλ. Τριάντης διωρίσθη ἰατρὸς τοῦ Μαιευτηρίου.

— Τὴν τελευταίαν Κυριακὴν γενομένης ψηφοφορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πρὸς ἐκλογὴν τοῦ διὰ τὸ προσεχές ἀκαδημαϊκὸν ἔτος Πρυτάνεως

Καθηγητῶν οἱ κύριοι Ν. Δαμασκηνός, Παναγιώτης Κυριακός καὶ Σ. Φιν-
τικλής.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

Ο ΓΑΛΗΝΟΣ ΥΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ὑπὸ ΓΡ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ ἱατροῦ.

(Συνέχεια· ὄρα ἀριθ. 22.).

Ὁ Γαληνός συνεβούλευε ν' ἀρχίζωσι νὰ ἐξασκῶνται ἐπὶ τῶν πιθήκων πρὸς τὸν σκοπὸν μείζονος ὠφελείας κατόπιν ἐκ τῶν νεκροτομῶν τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, τὰ ἵποισι ὁ πόλεμος μετὰ τῶν Γερμανῶν ἢ ἄλλη τις αἰτία ἤθελε δυνηθῆ νὰ παρῆξῃ τοῖς ἱατροῖς. Περιγράφει συχνότατα τὰ μέρη τοῦ πίθηκος, ὑποθέτων αὐτὰ ὅμοια ἐκείνοις τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Διδάσκει ἡμῖν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὅτι ἀνέτχμε πολλὰ εἶδη ζῶων καὶ κυρίως πιθήκων, οἵτινες δὲν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τε τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν μορφήν καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατασκευὴν, ἢ χονδρὰ ἀπομίμησις τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπάρχουν ἐντούτοις περιπτώσεις καθ' αἶς ὁ ἀνατόμος καὶ ὁ ἠθικολόγος ἤθελον εὐρεθῆ εἰς σύγχισιν, ἐν ὧφειλον νὰ θεωρῶσι τούτους κατωτέρους τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν, τὴν περίφημον ταύτην πόλιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἣτις παρῆβλετο πρὸς τὴν κυρίαρχον αὐτῆς Ῥώμην καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἱατρικὴ σχολὴ διεφημίσθη ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ εἰς τοὺς θέλοντας νὰ διδαχθῶσι τὴν ἀνατομίαν, δὲν εἶχον κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν εἰμὴ σκελετοὺς ἀνθρωπίνους· τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀνατομίας ἐδιδάσκετο ἀληθῶς ἐπὶ τῶν σωμάτων τῶν ζῶων ἄτινα πρὸ ὀλίγου ἀνέφερον.

Τὰ ἀνατομικὰ συγγράμματα τοῦ Γαληνοῦ εἶναι ὀγκωδέστατα, περιέχουσι δὲ πολλὰς ἀνακαλύψεις γενομένας παρ' αὐτοῦ καὶ ἄλλας ἀνηκούσας εἰς τὸν προκάτοχον αὐτοῦ Μάριον, παρουσιάζουσι δὲ ἄνευ συγκρίσεως τὸν τε ἀνατομικὸν καὶ φυσιολογικὸν πίνακα τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ τὰς λειτουργίας αὐτοῦ τὰς μᾶλλον ἐντελεστέρας ἢς ἡδύνατό τις νὰ εὕρῃ εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Εὕρισκει τις ἐν αὐτοῖς περιγραφὴν, ἣτις δὲν εἶναι περιφρονητέα, τῶν ὀστέων, τῶν συνδέσμων, τῶν χόνδρων, τῶν μυῶν, τοῦ δέρματος, τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν νεύρων καὶ τῶν μεμβρανῶν αὐτῶν, τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ τῶν ὑγρῶν καὶ χιτῶνων αὐτῶν, ὄλων τῶν ἐξωτερικῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων, τῶν νεύρων ἄτινα ἀπολήγουσιν ἐκεῖ, ὡς καὶ τῶν σπονδυλικῶν νεύρων, τῆς τραχείας ἀρτηρίας, τῶν πνευμόνων· τῆς καρδίας, τοῦ διαφράγματος, τοῦ οἰσοφάγου τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, τοῦ ἥπα-

τῶν οὐρητῆρων, τῆς κύστεως καὶ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἄ Ο Γαληνὸς εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις ἀνέταμε μέγαν ἀριθμὸν μυῶν καὶ ἀπέδειξε τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν, τὴν θέσιν καὶ διεύθυνσιν, εἰ καὶ ἤγγυος τὴν ὕψην αὐτῶν.

Ἄ Ομιλεῖ περὶ τῶν κινήσεων τῆς καρδίας τῶν γνωστῶν ὑπὸ τ' ὄνομα συστολῆ καὶ διαστολῆ· ἐγνώρισεν ὅτι αἱ φλέδες καὶ αἱ ἀρτηρίαι ἐμπεριέχουσιν αἷμα, οὔτινος φαίνεται ὅτι δὲν ἤγγυος τὴν μικρὰν κυκλοφορίαν, ἣτις γίνεται διὰ τῶν πνευμόνων, καὶ τὴν συγκοινωνίαν ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν κοιλιῶν τῆς καρδίας εἰς τὸ ἔμβρυον πρὸ τῆς γεννήσεως· ἀλλ' ἡ γενικὴ κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἐξηκολούθει νὰ ἦναι ἄγνωστος πολλοὺς αἰῶνας μετὰ τὸν Γαληνόν.

Ἄ Ενόμιζεν ὅτι ἡ καρδία ἐδέχετο ἐκ τῶν πνευμόνων τὸ καθαρώτερον καὶ λεπτότερον μέρος τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ δροσίζη τὸ αἷμα· ἐν δὲ τὸ αἷμα καὶ ὁ ἀήρ ἐχρησίμευον ὁμοῦ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ζωτικῶν καὶ ζωικῶν πνευμάτων, καὶ ὅτι τὸ χονδρὸν καὶ πλεονάζον μέρος τοῦ ἀέρος, ἀφ' οὗ ἐχρησίμευεν εἰς τὴν σπουδαίαν λειτουργίαν τῆς φωνῆς, ἀπεβάλλετο ἐν μέρει διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἐν μέρει διὰ τῆς ἀδήλου τοῦ δέρματος διαπνοῆς συναπορέρον μετ' αὐτοῦ πᾶν ὅτι λιγνυῶδες εὐρίσκετο ἐν τῷ αἵματι.

Ἄ Ἐπίστευεν ὅτι ὁ χυλὸς ἀπορροφᾶται ὑπὸ τοῦ ἥπατος, καὶ ὅτι εἰς τὸ ὄργανον τοῦτο μεταβάλλετο εἰς αἷμα· ὅτι δὲ ἡ χολὴ ἦτο ὑγρὸν περιττωματικὸν τοῦ τελευταίου τούτου· ἀλλ' αὕτη ἐν τούτοις ἐχρησίμευε ταυτοχρόνως εἰς τὸ νὰ ἐρεθίζη τὰ ἔντερα καὶ νὰ δίδῃ αὐτοῖς τὴν ἀναγκαίαν κίνησιν ἵνα ἀποβάλλωσι τὰς περιττωματικὰς ὕλας· ὅτι ἡ μαύρη χολὴ τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς ὑποστάθμην τοῦ αἵματος ἦτο κεχωρισμένη εἰς τὸν ἔντερικὸν σωλήνα· ταύτην παραβάλλων πρὸς τὴν νεκρὰν θάλασσαν ἐθεώρει ὡς ἐπιβλαβεστάτην· ταύτην, ἕνεκα τῆς δραστηκότητος αὐτῆς καὶ αἱ μυῖαι ἀποφεύγουσιν, ὥστε αἱ νομίζοντες, λέγει, ὅτι ὅταν αὕτη ἐμεῖται καὶ ἀποπατῆται γίνεται ἐπ' ἀγαθῷ σφάλλουσιν· ἀναφέρει δὲ ὡς ἐξῆς τὰς ἕκ τε τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἐπὶ ταύτης παρατηρήσεις. «Ἐγὼ δὲ ἐκ μειρακείου παρὰ Πέλοπι τῷ διδασκάλῳ μαθὼν ἐκατέρου τῶν χυμῶν τὰ γνωρίσματα, κάπειτα παραφυλάττων αὐτὰ δι' ὅλου τοῦ ἐμοῦ βίου μέχρι δεῦρο, τὸν μὲν τῆς ἀκριβοῦς μελαίνης χυμὸν ὀλεθρίως ἐκκρινόμενον ἐθεασάμην αἰεὶ τὴν δὲ πρῶτων μελάνων κένωσιν, οὐκ' ὀλιγάκις ἐπ' ἀγαθῷ γενομένην.»

Τὰ νεῦρα κατ' αὐτὸν ἦσαν τὰ πρῶτα ἐργαλεῖα τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως. Μέγας ἀριθμὸς ἀνατομικῶν ὄρων καὶ νῦν ἐν χρῆσει εἰσὶν ἀντιγεγραμμένοι ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γαληνοῦ.

Δὲν εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ παρυσιασθῇ τις ἐν ἐπιτομῇ, ἢ κάλλιον

εἰπεῖν ἐν λεπτομερείᾳ τὴν ὀγκώδη συγγραφὴν, τὸ σύστημα καὶ τὰς ἀνακαλύψεις τὰς ἰατρικὰς τοῦ Γαληνοῦ. Ἴνα δώσῃ τις ἰδέαν τινὰ ἀκριβοῦς καὶ τοικύτην, ἧς ὁ συγγραφεὺς ἀξίζει, ἔπρεπεν ἀντὶ σελίδων τινῶν νὰ θυσιάσῃ αὐτῷ ὀλοκλήρους τόμους.

Ἄρκει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ Γαληνὸς ἐπεχείρησε νὰ περιγράψῃ τὴν κατασκευὴν καὶ τὰς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, νὰ ἐξετάσῃ τὰς αἰτίας τῶν νοσημάτων καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, νὰ ἐκθέσῃ τὰ ὀνόματα, τὴν σύνθεσιν καὶ τὰς ιδιότητες τῶν φαρμάκων καὶ τέλος νὰ ἰδρύσῃ τὴν ἐπιστήμην τῶν διαγνωστικῶν καὶ προγνωστικῶν σημείων, ὡς καὶ τὰς δόσεις τῶν φαρμάκων. Ἄπασαι αὗται αἱ γνώσεις ὑποθέτουσι καὶ ἐμπεριλαμβάνουσι τὴν ἀνατομίαν, τὴν φυσιολογίαν, τὴν παθολογίαν, τὴν φαρμακολογικὴν ἰατρικὴν ὕλην καὶ τὴν πρακτικὴν ἰατρικὴν. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν γημίαν καὶ τὴν φυσικὴν αἵτινες μετὰ πολλοὺς αἰῶνας μετ' αὐτὸν ἐγνώσθησαν, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν μέρος τῆς ἰατρικῆς τοῦλάχιστον τοιοῦτον οἶον σήμερον διδάσκουσι εἰς τὰς σχολὰς ὅπερ νὰ μὴ περιεγράψῃ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ.

Ἡ ἀνατομία καὶ ἡ φυσιολογία αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀσχημίζονται ὑπὸ πολλῶν πλανῶν, ἀπετέλεσαν μέγα μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῶν νεωτέρων, οἵτινες εὐρέθησαν, τούτων ἕνεκεν, εἰς θέσιν νὰ κάμωσι ταχεῖς προόδους εἰς τὰς ἐπιστήμας ταύτας. Ἀποκατέστησε τὴν σπουδὴν τοῦ Ἰπποκράτους καὶ ἔδειξε τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἰατρικῆς· δὲν ὀδηγεῖ ἡμᾶς πάντοτε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ παραδειγμάτων καὶ πειραμάτων, ἀλλ' ἔδειξε τὰ μέσα τοῦ σπουδᾶσαι τὴν ἐπιστήμην ταύτην μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, νὰ στηριζόμεθα ἐπὶ θεμελιῶν λογικῶν καὶ νὰ ἐκτείνωμεν τὰ ὄρια.

Ὁμολογῶ, ὅτι ὁ Γαληνὸς ἐκτρέπεται συχνὰ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ χάνεται εἰς λεπτότητας, ἀλλ' αἱ ἀποπλανήσεις αὗται ἐχρησίμευον εἰς τὸ νὰ ἐγείρωσι τὴν περιέργειαν αὐτοῦ, ἵνα σπουδάξῃ διὰ περαιτέρω ἀναζητήσεων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἀπόδειξις περὶ τῆς ὁποίας ἀποφαίνομαι, εἶναι ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη διδάσκεται ἡ ἰατρικὴ κατὰ τὸ διάγραμμα τοῦ Γαληνοῦ (;) Δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι δὲν προσέφερε τὸν τελειότερον σκελετὸν τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καίτοι δύσμορφον καὶ ἀνακριβοῦς εἰς ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη. Πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται ἐπὶ τῆς πρακτικῆς τῶν διαφορῶν ἰατρῶν ἐλαττώνει τὴν θλίψιν μας διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν συγγραμμάτων.

Δυστυχῶς διὰ τὸν Γαληνὸν δὲν εἶχεν εἰσέτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ ἀρκετὴν ὕλην ἵνα οἰκοδομήσῃ σύστημα διαρκές τῆς ἰατρικῆς. Ἡ Ἀσιατικὴ φαντασία καὶ τὸ ἐφευρετικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἀνεπλήρωσαν τὴν ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς πείρας καὶ ἔκαμον αὐτὸν ν' ἀναπλη-

ρώση τὰ κενὰ μετὰ πιθχνοτήτων. Οὐδὲν ἄλλως ἐπεδόθη εἰς τὴν δυσκολίαν, ἵνα δικαιολογηθῆ διὰ τρόπου πεπεισμένου καὶ ἐσκεμμένου, ὡς μετεχειρίσθη ὁ Locke, ἐξέχων τὰ θεμελιώδη καὶ ἀρχικὰ αὐτοῦ συμπεράσματα στηριζόμενα ἐπὶ τῶν πρῶτων. Πολλὰ τῶν εὐφυῶν αὐτοῦ θεωριῶν ἴστανται ἐπὶ σαθρῶν βάσεων καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς ὠρτὰ φρούριζ ὠκοδομημένα εἰς τὸν ἀέρα. Ἐὰν ἐξῆ εἰς τοὺς χρόνους τῶν νεωτέρων, ὄφελον ἔστιν, ὅτι τὸ σύστημα αὐτοῦ, καλλωπισμένον ὑπὸ τῶν ῥητορικῶν πλεονεκτημάτων, ὑπὸ τῆς παιδείας καὶ τοῦ ἀνοῦντος ὕφους αὐτοῦ, ἤθελεν εἶσθαι ἀντιζήλον πρὸς τὸ τῶν δύο ἐκείνων νεωτέρων ἐραμιστῶν Boerhaave καὶ Hoffmann.

Καθὼς ὁ Ἀριστοτέλης, οὕτω καὶ ὁ Γαλιηὸς φαίνεται ὅτι εἶχε μεγάλην εἰδικότητα εἰς τὸ νὰ συντάττῃ συστηματικῶς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἄλλων, ἢ νὰ ἐνώνῃ τὰς προσομοίας ὕλης πρὸς ἰδίαν πείραν· ἀλλ' αἱ ἰατρικαὶ ἀνακαλύψεις εἰσὶν αἱ πράξεις τοῦ χρόνου καὶ ἀποκτῶνται βαθμηδόν. Εἶχεν ὁμοίως μεγάλην μετριοφροσύνην εἰς τὰ ζητήματα μάλιστα τὰ μάλλον ἀκνηθώδη, ὥστε δὲν ἐδυσκολεύετο νὰ ὁμολογῆ τὴν ἀγνοίαν αὐτοῦ.

Ἡ ἐπὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων θεωρία αὐτοῦ, ὡς ἐφηρμοσμένη εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ εἰς τὰς ιδιότητες τῶν φαρμάκων, εἶναι περιεργὸς τις ἰσθὸς φιλοσοφικῶν ἐπινοημάτων καὶ τέρας τῆς φαντασίας, τὴν ὁποίαν ἵνα ὑποστηρίξῃ εὐρέθη ἀναγκασμένος νὰ σωρεύσῃ συμπεράσματα ἐπὶ συμπερασμάτων.

Αἱ συγγραφαὶ αὐτοῦ εἰσὶ φλύαροι καὶ σχοινοτενεῖς καὶ αἱ πρακτικαὶ παρατηρήσεις σκοτισμέναι ὑπὸ νέφους σοφισμάτων. Κατὰ μίμησιν τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Ἀριστοτέλους ἐδαψίλευσε πανταχοῦ τοὺς δρισμούς καὶ τὰς διαιρέσεις, ἔχει δὲ τις συχνὰ τὴν ἀνάγκην ὑπομονῆς τινος πρὸς πᾶσαν ἀπόδειξιν, ἵνα ὑποφέρῃ τὴν διάλεκτον ἐκείνην τὴν κυριολεκτικὴν καὶ ἐπιτετηθευμένην τῆς λογικῆς.

Κατὰ τὸ διαρκὲς διάστημα χιλίων τριακοσίων ἐτῶν τὸ σύστημα τοῦ Γαλιηοῦ ἐβασίλευεν διαδοχικῶς εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς μέρος τῆς Ἀσίας ὡς καὶ μεταξὺ τῶν Ἀράβων ἰατρῶν. Ἡ γελοία ἰδέα ὅτι ἡ ἰατρικὴ εἶχε φθάσει εἰς τὴν πλήρη αὐτῆς ὀριμότητα ἔκαμεν αὐτὸ παραδεκτὸν πανταχοῦ, ἔνθα ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἐκαλλιεργεῖτο μετὰ εἰδους τινος εὐλαβείας καὶ δεισιδαιμονίας, αἵτινες ἐμπόδιζον τὰς προόδους τοῦ λογικοῦ καὶ τὴν ἀνίχνευσιν νέων ἀληθειῶν καὶ νεωτέρων ἀνακαλύψεων.

Ἐν τούτοις δεόν κυρίως νὰ ἀποδώσωμεν τὴν μακρὰν ταύτην τοῦ Γαλιηοῦ δικτατορίαν εἰς τὰς γενικὰς ἐκείνας αἰτίας, αἵτινες ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἐνεκα τῆς φιλοδοξίας, περιέβαλον τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τὸ σκότος τῆς ἀμαθίας, ἣτις ἐνεταφίασε σὺν ἀπάσαις ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμαις καὶ τὴν ἰατρικὴν ὑπὸ τὴν σποδὸν τῆς ὑπερηφάνου καὶ κυριαρχοῦ τοῦ κόσμου Ῥώμης.

**Δελτίον τῶν ἐν Ἀθήναις ἀποβιώσεων κατὰ τὸν μῆνα
Μάρτιον τοῦ ἔτους 1881.**

Αἰτία ἀποβιώσεως.	Ὅλιθος ἀριθμὸς ἀποβιωσάντων	Γένος.		Ἡλικία τῶν ἀποβιωσάντων.														
		Ἄρρεν	Θῆλυ	Τὸ ἰὸν ἔτος										ἄνω τῶν 100				
					1—4	1—15	15—30	30—55	55—65	65—80	80—90	90—100						
Μηνιγγίτις (1)	14	9	5	4	4	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφαλικὴ ἀποπληξία	5	1	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σπασμὸς τῆς γλωττίδος	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Οἴδημα	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Κοκκυίτις	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Βρογχίτις	12	8	4	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πνευμονία (2)	30	16	14	9	12	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πνευμονικὴ φθίσις	16	13	3	—	—	1	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Νόσοι τῆς καρδίας	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τοῦ γαστ. σωλήνος (3)	6	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" τῶν οὐροποιητ. ὄργ.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐγκεφαλον. μηνιγγίτις (4)	19	15	4	—	—	10	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἰμενογόνος λαρυγγίτις (5)	4	4	3	1	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διφθερίτις (6)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Τυφοειδῆς πυρετὸς (7)	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Χολιδ. αιματ. πυρετὸς (8)	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐξανθηματικὸς τύφος (9)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἰλαρις (10)	5	2	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Κακοήθης πυρετὸς (11)	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Χρονία ὑδραργυρ. καχεξία	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἐκλαμψία	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ἀτελῆς ἀνάπτυξις (12)	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Πρόωρος τοκετὸς (13)	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Χειρουργικαὶ περιπτώσεις	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Διάφ. νοσ. ὀξεία καὶ χρόνια	43	27	16	9	9	3	9	2	3	7	2	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον	480	411	69	37	30	25	30	21	9	13	7	3	—	—	—	—	—	—

(1) Ὦν 5 περιπτώσεις φυματιώδεις.

(2) Μία περίπτωσηις τῆς ἡλικίας 1-4 ἐτῶν μετὰ ἰλέρως.

(3) Μία περίπτωσηις δυσεντερίας.

(4) Ἀνὰ μία περίπτωσηις εἰς τὸ Α' καὶ Β' τμήμα τῆς πόλεως, ἀνὰ 3 εἰς τὸ Γ' καὶ Δ', 4 περιπτώσεις εἰς τὸ Ε', 2 εἰς τὸ ΣΤ' καὶ 5 περιπτώσεις ἐν τῷ Δημ. Νοσοκομ.

(5) Ἀνὰ μία περίπτωσηις εἰς τὸ Β' Γ' καὶ ΣΤ' τμήμα, καὶ μία εἰς τὰ περίχωρα.

(6) Εἰς τὸ ΣΤ' τμήμα. — (7) Ἀνὰ μία περίπτωσηις εἰς τὸ Α', καὶ ΣΤ' τμήμα.

(8) Εἰς τὰ περίχωρα. — (9) Εἰς τὸ Γ' τμήμα.

(10) Ἡ μία εἰς τὸ Α' καὶ ἀνὰ 2 εἰς τὸ Γ' καὶ Ε'. — (11) Εἰς τὸ Α' τμήμα.

(12) Ἀπὸ 3 μέχρι 12 ἡμερῶν. — (13) Ἀπὸ 2 μέχρι 15 ἡμερῶν.

Ἐν γένει ἀπέθανον εἰς μὲν τὸ Α' τμήμα 23, εἰς τὸ Β' 17, εἰς τὸ Γ' 34, εἰς τὸ Δ' 19, εἰς τὸ Ε' 33, εἰς τὸ ΣΤ' 20, εἰς τὰ περίχωρα 7, ἐν τῷ Δημοτικῷ Νοσοκομείῳ 17, καὶ ἔκθετα 10.

Σημειωτέον, ὅτι ἐν τοῖς δημοσιευομένοις δελτίοις δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ ἀποβιόντες ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις στρατοῦ.